ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“:
на годину: . . ф. 12 или 30 дин.
на по године: . ф. 6 или 15 дин.
на четврт године: ф. 3 или $7^1/_2$ дин.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОГЛАСИ
рачунају се 6 нов. од реда ситних слова.
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом

Претплата и огласи шаљу се на админи страцију, а рукописи
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. А. Пајевића, у дунавској улици.

Рукописи се не враћају.

Број 55. У Новом Саду, у четвртак 12. (24.) маја 1894. Год. X.

КРЕТАЊЕ У КРУГУ.

Ми смо у прошломе броју донели опширне телеграфске вести о променама, које се догодише у недељу и понедељак у Београду. Краљ Александар бацио је о земљу устав, од прилике онако, као што се у пролеће баца стари зимски капут. Једном прокламацијом уништио је устав, а одма за тим издао је указе, којима уклања закон о слободи штампе, закон о слободи збора и договора, о државном савету, о општинама и т. д. Уједно је побацао скоро све државне саветнике, испремештао је касацијони и апелацијони суд, и оданде је уклонио све личности, које су му неповољне биле. С неколико потеза пера окренуо је тумбе целу земљу. Управо онако као у панорами одвео нас је у другу земљу, а кратком формулом тражи да његови поданици заборраве све оно, што су до сад уживали. Од земље, која је имала „најслободоумнији устав на свету“, наједаред постаде оријентална држава, где од воље владара све зависи и где народи осете трзавице у свом телу, кад њихов владар добије кијавицу. Оријентално је схваћање да је држава управо баштина владарева, с којом може располагати, како хоће.

Да је устав пао, то по себи не би било чудо. Он је и онако служио у српској држави као леп намештај, као украс, који треба да засене очи, само што су незграпне ноге и несташна политичка дечурлија кварила тај намештај. Слободоумни устав требао је да буде гаранција за народне слободе, за напредак и развитак земље, но то није био. Он је одавна прорешетан; није било ни једне владе српске, која га није изигравала и уништавала. Добре стране тог устава народ у Србији није искусио, у толико више су избијале на површину слабе стране његове. Слободе и напретка није било, али је зато пао ауторитет државне власти, јавни поредак и сигурност. „Коњи вуку или кола или саонице, то је свеједно“ — вели једна наша пословица. Ни нови устав није поправио стање у Србији, но то не беше с тога, што можда није ваљао, него што нису били добри људи, који су с њим управљали.

Кад би се дакле јавио покрет у Србији, који би тражио, да се овај устав поправи, ми се томе неби чудили. Кад политичке партаје не познају себе, они траже кривице у установама. Као што се мислило, да ће *нов слободоуман устав* излечити *старо зло*, тако се сад мисли, да ће *стари* устав излечити *ново зло*. Поједине партаје уздишући у овом стању, могле су пасти на мисао, да би устав требало мењати.

Овакав покрет ми би *разумели*, и ако га не би *одобрили*. Србија треба пре свега да поради на стишавању партајских страсти, на политичком васпитању, на разблаживању општих невоља, а така акција сасвим се може извршити и под новим уставом. Док владају садање болесне околности, не помаже им ни бео ни црни устав, и после сваког напрезања, после неколико година ће доћи и разочарање. Невоље Србије лежу много дубље. Но и ако је тако, ми би могли разумети, ако би се нашло политичара у Србији, који би хтели промену устава. Напослетку такав покрет могао је и двор подупирати.

Али ове насилне преврате ми нити разумемо, нити одобравамо. Државним ударима у Србији већ се ни броја не зна. Па куд то води? Тек једна држава не може да живи од сталне револуције одозго и од вечитог изненађења, које се спрема с престола!

Наравно да таки насилнички послови падају онда на плодно земљиште, кад је стање у опште нездраво. Краљ Александар је за годину дана толико потреса извршио, да би доста било за читав век. Но он је могао то да чини, и могло му се и осладити, да тако ради, јер зна, да ће увек наћи политичара, који ће његов поступак сматрати као велико дело. Да је насео с првим државним ударом, он не би могао продужити тај занат. Али кад је дошао 1. април, онда су радикали, у Србији поздравили свог владара као „Александра Великог.“ За тим је дошао 9. јануар, сад су опет други славили краља. Зашто дакле не би могао краљ уништити и устав. Ко треба да чува устав? *Општа свест народна, љубав свију политичких партија, општа потреба, о коју је сваки уверен.* Ту се онда сваки удар у том правцу сматра као велика, *општа* несрећа, па такав удар наилази на *општи* отпор. Где тога нема, ту устав корача на дрвеним ногама и врло се лако оборити може.

Ми нисмо одобрили ни први државни удар, па не одобравамо ни овај, шта више исто тако га строго осуђујемо као и онај први. А уверени смо да оваки послови неће Србији донети добра.

Ми прилике у Србији сматрамо објективно, и најмилије нам је од неког времена, кад не морамо писати о тамошњим одношајима. Кривице су тако испреплетене, да се тешко можемо разазнати. Једна се надовезује на другу, и ако се људи мењају, који те кривице извршују.

Први државни удар извршен је помоћу радикала, друга два извршују се помоћу либерала и напредњака. И тако се коло непрестано окреће. Наравно да се удари тешко могу спречити, кад краљ увек налази — *помагаче!*

Пођимо даље. Шта је био повод овом последњем, најјачем државном удару? Краљ Милан дао је изјаву од себе, да не ће више да је члан српског краљевског дома, шта више, да не ће да буде ни српски поданик. Управо то је била прљава трговина, јер он је за то добио два милијона франака. Краљ Милан продао је оно, што савесни људи никад не продају, а продао је зато, што је нашао несавесне људе, који су купили оно, што се у свету никад не купује. Гадно је од краља Милана било, што је продао оно, што му је најсветије, и гадно је и од оних било, који су таку робу купили, а бесмислено је било, што су мислили да изјава таког човека вреди нешто. Шта вреди изјава оног човека, коме је све на продају? Али радикална влада и намеништво ту изјаву — да подвале Милану! — још узакопише! Један такав неморалан чин није требало износити ни на јавност, а не још га узаконити. Али они и то тутнуше у земаљске законе, па поред тога још и наредбу о прогонству невине краљице Наталије. Може ли бити нешто гадније и одвратније?!

Краљ Милан кад је примљене милијоне потрошио, сетио се своје „драге“ отаџбине, и хоће да се врати у Србију. Али постоји закон, који му то не допушта. Радикали су још на влади. Он лепо долази и радикали га пуштају, па одма подносе оставку. Донели закон, а кад је требало да тај закон покаже своју снагу, нема ко да га изврши! Шта вреди тај закон? Ми смо рекли, да је закон неморалан, али тај закон и није вредио ништа, јер да је вредио, онда је требао председник министарства и ратни министар Сава Грујић издати налог, да се краљ Милан не пушта у земљу. Знамо шта ће нам се на то рећи: „није могао то да учини.“ Ако је тако, што се доноси један закон, који ће постојати донде, док су Миланови џепови пуни?! За *таку* бруку доста је била купљена изјава Миланова; није требало обрукати и земљу с таким једним законом.

Милан лепо дође у Србију и развија радикале. Краљ Александар својим указом уништи закон о прогонству његових родитеља. Је ли смео то учинити? Није, јер се закон не може уништити владалачким указом. Касациони суд је имао право, кад је то изрекао. Али може ли и то бити, да постоји закон о прогонству родитеља онога, који влада у земљи?! Где то још има у свету? Осим тога устав изрично забрањује, да се државни грађани Србије могу из земље протерати. Је ли се смео такав протууставан закон донети? Закон погазио Устав; краљ опет гази закон, да заклони родитеље. Греси се непрестано укрштавају.

После доласка Милановог, радикали нападоше и владаоца и њега. Опет којешта. Прете му с револуцијом, а мирно седе код куће и не мичу се. Је ли то имало смисла, дражити противника, да може наћи изговора за насилничка дела?! Ако су радикали били јаки, што нису учинили крај, што нису прешли на дело? Ако пак то нису могли, што се бацали крупним речима, кад су знали, да ће после тога од зла направити горе. Тек то нису могли ни помислити да ће се краљ Милан поплашити празних речи! Један се владар може *збацити*; али се не може на престолу *инзултирати*, и то он мирно да подноси.

И тако се разноврсним гресима начинио хаос, из ког није било излаза. Ко је томе крив? *Сви.* Тако се укинуо и устав. Опет се неморалним средствима хоће да лечи болест, која је наступила услед политичког неморала! Опет наопачки посао! Кривоклетством спасава се синовља љубав, као што се оно прљавом трговином прогонством краљевих родитеља хтео да утврди престо и окрепи држава. Хоће ли се Србија спасти овим најновијим чином краља Александра? *Тешко.*

С тога и јесу жалосне околности у Србији и то тако жалосне, да из тог стања не можемо ни видити излаз. То је кретање у кругу!

ЛИСТАК

Весела салонска игра.

НАПИСАЛА: Матилда Серао.

Графица Флавија Андорно 28 година је стара, 40 хиљада годишњег прихода има, а није се хтела удавати. Графица Флавија много је читала, пронашла је моду, коју су елегантне госпе употребљавале, никад није ишла на „премијере,“ него тек на другу представу, није волела песме, није употребљавала средства за улепшавање, никад није болесна, много је путовала, радо се забављала, али само до извесне границе, није се занимала политиком, већма је волела мушка друштва него женска, имала је плаве очи, лице јој беше црномањасто а коса кестењасте боје.

Не знам, да-ли су је с правом или неправедно називали женијалном женском?

Барон Гвидо Царафа 32 године стар, интересантна лица је био, коса му беше смеђе боје, браду је имао као и остале аристократе, 60 хиљада лира годишњег прихода имађаше и не беше ожењен. Са неком пријатном безбрижношћу је забављао сваку женску, играо је, кад су се други картали, није га занимала балерина, увек је сам терао коње, никад се није китио, није потпомагао лепе вештине, није лудовао за свирком, своје добре пријатеље је помагао узајмљивањем новаца, није хтео посланик бити, бреговит предео је платонском љубављу љубио, није имао наклоности за писање, никад није писао љубавно писмо, увек је био заљубљен, али никад се ни у кога није заљубио.

Гвидоа Царафу су с правом или неправедно за жениалног човека држали?

Ове две особите личности с оним су почеле, с чиме и најобичније почињу т. ј. упознали су се.

Пријатељице су рекле Флавији: „Овај Царафа је жениалан човек, зашто не допустиш, да ти га представе?“ А пријатељи Гвидови: „Познајеш-ли графицу Андорно, то је веома жениална женска?“ Ово се тако понављало трипут, четир пута, двадесет пута, Флавија се увек једила а Гвидоу је већ досадило. У шетњи су се састали и не сасвим прикривеним љубопитством су посматрали једно друго; графица ништа особито није нашла на њему, он је пак тако исто мислио о њој.

Једног вечера у позоришту Сан-Карла у ложи су представили Гвидоа графици. Неколико врло обичних речи су проговорили, које нису биле извађење из речника жениалних људи. Гвидо је брзо отишао и подругљиво је исмејао графицу, Флавија је пак мислила, да није вредно број досадних јој и обичних познаника једним новим именом умножити. Тако дакле, кад су се доцније у позоришту, циркусу, на балу или у шеталишту нашли, само су поздравили једно друго, и нису се желили из ближе упознати.

Али случајно су се опет састали у неким сватовима. Умирили су се при тој помисли, да једно друго морају трпити. Обадвоје су хтели одржати свој добар глас и оригинално забављање се развило међу њима; парадоксе, каламбури, досадна питања и још досаднији одговори су се мењали, који су и једно и друго нервознијим учинили него ма шта друго.

„Како је несносан овај жениални човек; али ни ја му нисам остала дужна“ мислила је Флавија кад је сама остала.

„Непријатна, али женијална женска, но ни ја јој нисам дужан остао“ мишљаше барон.

Од овог доба барон је чешће почео одлазити код графице, и она га је радо примала. Приметели су да се познаницима њиховим допада ово састајање, и да пажњом пуном љубопитства прате њихов разговор, видили су да их публика за веште глумце држи, али нико није знао, да-ли су они ову шалу за озбиљну сматрали. Толико стоји, да се ова весела игра живо и весело развијала.

Почем су обоје спадали у врсту жениалних људи, сасвим друкчије су се хтели познати него други обични људи. Гвидо је рекао, да неће више забављати графицу, Флавија му је пак забранила, да се не заљуби у њу. Гвидо јој никад није послао цвећа, а Флавија није хтела тако интимна бити, као што су пријатељи интимни. О љубави су пак врло мало говорили. Није било ни пријатељство ни љубав.

Нису познавали суморност нити сањарију. Увек су се бојали, да не буду сентиментални као други обични људи,

Никад се нису препирали о вештинама и песништву, нису употребљавали опште познате фразе, нису уполребљавали конвенционализме, сентенције, максиме, класичне и песничке цитате, новинарске фразе, које цео свет употребљава, о пословицама, које су сасвим биле искључене да и не говоримо. Барон се увек бојао од оног подругљивог смеја, који се на графичиним уснама појавио, чим би рекао таку реч, која се није слагала са жениалношћу, а и графица је здраво пазила, да ничим не покаже, да је једнака с другом женом.

Али Гвидо и Флавија толико су се трудили, да одрже свој добар глас, да је публици већ досадило. Кад су видели, да жениалне личности такав живот проводе, који се од обичног веома разликује, оканули су их се.

Ако су били на балу Гвидо је неколико речи проговорио с графицом, за тим је прошао кроз салу и опет се вратио к њој; али никад није остао поред ње дуже времена, него само дотле, док нису измењали своје примедбе. И људи су напослетку већ сасвим нешто обично држали, што барона нико више не разуме само графица. Кад је Флавија отишла, барон је још неко време ишао овамо онамо а на лицу му се видило, да му је овде досадно, за тим је узео капут и отишао.

У позоришту је барон готово за цело време представе у графичиној ложи седио, јер само кратку посету учинити, то је нешто здраво обично. И ако се онда какав несретни младић усудио уобичајени комплименат учинити, на уснама бароновим се појавио подругљив осмех; а отшра примедба, која се из графичиних уста

Говор Нике Михајловића

у магнатској кући угарског сабора, држан 26. априла о. г. приликом расправе законског предлога о грађанском браку.

Овде накнадно доносимо говор пресветлог г. Нике Михајловића председника кр. табле у миру. Тај говор добили смо у целости те је сасвим тачно прибележен и гласи:

Високи доме! Иза толиких сјајних и исцрпљивих беседа чисто није смерно, што се и ја дижем, високородна господо, да Вас умолим за неколико тренутака пажње која као да већ малаксава. Чиним то с тога, како не би изгледало, да се мој глас „да“ или „не“, који имам да на предлог речем, протеже на целину предлога, као да предлог у *свој му опширности примам или у свој опширности одбијам.*

Што год се разлога може изнети у прилог предлогу или против њега, ти су тако сви исцрпени — према важности предлога — да се управ нема шта ново казати за подупирање или обарање предлога, а да се понавља оно што је већ казано, то би било колико сувишно, толико и досадно.

Ипак, има нешто, што се не може довољно понављати и не може довољно нагласити, а то је *замршеност наших закона*, који нам брачно право одређују, у колико су различни закони за различне вероисповести, — а какве су отуд последице, чусмо из расправа у посланичком дому и овде, знамо даље из брошира а што се мене тиче, ја познајем последице тога неуређеног стања из своје судске праксе од толико година те сам уверен, да према том незгодном стању и најзакорелији противници законскога предлога признају, да овако даље не може остати.

Најеклатантнија је бесмислица, кад у једном истом мешовитом браку дође до развода, па суде *два* различна суда на основу *два* са свим *супротна* закона, и последица тог суђења буде то, да један суд изрече **да**, а други **не**, па онда н. пр. жена, коју њен суд није раставио, и у будуће носи име свог мужа, кога је његов суд *раставио!* Сад се такав растављени муж ожени, као што се може оженити по пресуди једног суда. Је ли он онда учинио полигамију или није? По пресуди једног (његовог) суда *није*, него жена његова неправедно носи (узурпира) име његово, но по пресуди суда, који је жени судио то јесте *полигамија* — тај човек има више од једне жене! Високородна господо! То је такав куриозум, на којем нам ни једна цивилизована држава не завиди нити ће од нас то хтети примити.

Тога ради, у колико би се овим законским предлогом ишло на то, да се неправилности и незгоде излече, па у праву и судству јединство уведе, ја сам вољан примити тај предлог за основу расправе. Но то је граница, преко које не смем прећи.

И сам сам се од неколико година одушевљавао за обавезни грађански брак и увиђам, да је он — као што то одборов извештај истиче — моћно средство, да се као што је преко потребно, одели државни делокруг од црквеног. Изношени су против законитог предлога догматични и религиозно-морални разлози, и вели се, да се законским предлогом вређа религиозно морално осећање. Што се тиче првог, не осећам се позваним, уплетати се, него ћу само у погледу последњег бити слободан коју рећи.

Наиме што се тиче приговора, да ће обавезни грађ. брак штетан бити по верозаконски и морални осећај верних, ја за своју особу не осећам ту зебњу и уверен сам, да има осим мене још неколико стотина хиљада, које не обузима та зебња, да би са уважањем грађанског брака морално-религиозни осећаји патили. Али има осим нас још неколико *милиуна* оба спола, о којима се никако не може то исто претпоставити, шта више има сигурна основа, да противно судимо, јер ти милиуни простог народа стоје на одвећ ниском степену образованости. Та ти силни милиуни простога света не могу схватити, да брак, који се по досадашњем обичају и вери у цркви склопи, нема никакве правне вредности, него да ће деца бити незаконита и неће имати права на наследство! И неће моћи схватити, за што да треба осим венчања у цркви ићи још к судији па *на ново полагати исту заклетву*, и то ићи кадгод дваред и триред, ако судију први пут не нађе у звању или ако судија буде рђаве воље. О таквој множини народа никако се неће моћи казати, да му се грађанским браком не вређа његово верско и морално осећање, кад му се каже, да *му венчање у цркви ништа не вреди* и да су *деца*, којој се родитељи само у цркви венчају, *незаконита*!

С једне се стране додуше доказује, да већина народа тражи грађански брак, но с друге стране се опет доказује, да се већина народа противи. Ја не налазим да је од овог двога ма које доказано, јер што се тиче народних зборова, они ни једно ни друго не доказују сигурно, почем они који су на окупу не могу тумачити жеље и оних, који на збору нису учествовали.

Да народна воља може утицати на законодавство требало је, да се народ уставним путем упита, ма и само формално, те да се може сигурније судити и о противном расположењу — како већ рекох — због необразованости масе. Та закон не треба да представља вољу и интерес једног одломка народа, него вољу и интерес претежне већине.

Високородна господо! Овај законски предлог је један шпецијалан закон, и то не такав шпецијалан закон, који одступа од правила законскога Codex-а, какав већ имамо, него такав, који треба да сачињава допуну Codex-а, који треба тек направити. Но, али за шпециалан закон није потребна само **ratio legis**, која сачињава основу сваког закона, него је преко потребна и **occasio legis**, потребно је наиме, да *изузетне прилике* нукају на прављење шпецијалног закона! Ја не видим, да има таквих изузетних прилика, а с обзиром на већ споменути ниски степен образованости много милиона простога света, не налазим ни да је хитно ни да је потребно доносити такав шпецијалан закон, те сматрам овај законски предлог за такав, на који се може применити изрека чувеног правног филозофа у књизи његовој: „Дух закона“, и која изрека гласи: *Редак је случај, да један закон, који је добар за један народ, добар буде и за други који народ.*

За то, будући у законском предлогу одређење, које се односи на грађански закон стоји као допуна и по чем се та допуна не даје одвојити од одређења, која и ја одобравам, *морам одбити цео предлог.*

Догађаји у Србији.

Прокламација српског краља Александра о укидању устава гласи овако:

„Српском народу!

Срби! Прошле године, ја сам вас позвао да ми послужите верно и одано, и тада ја сам вам казао да ћу на основу устава и закона, управљати земљом и да ће устав ступити у потпуну силу и важност своју. Моме позиву ви сте се одазвали с оним одушевљењем, с оним постојанством, с оном вером у мене, с оном љубављу, коју сам од вас и очекивао и с којом сте вазда окружавали своју народну династију.

Срби! Хвала вам! Одгајен у предањима Обреновића, веровао сам, верујем и вероваћу у ваше родољубље и у вашу оданост, као год што сте ви веровали, верујте и вероваћете у моју тврду, непоколебливу вољу да послужим једино светим интересима свог љубљеног народа и српске државне мисли.

У тим узајамним осећањима, уложимо заједнички сву снагу и моћ да одговоримо нашем државном задатку, а ја уз вашу помоћ, као ваш краљ, старам се, стараћу се непрекидно о вашем добру, о вашој срећи, о реду и миру у нашој милој и драгој Србији.

Тој мојој светлој, узвишеној дужности одговара држављанска дужност свију и свакога да краља Србије помогне у своме раду, а првенствено двогуба дужност државних слугуу и државних тела, чији је задатак основним законима, самим монархичним начелима потчињен мојој краљевској власти.

Задатак, који сам био себи поставио, тежак је био по томе већ, што су многи закони, за време мога малолетства, донесени на супрот јасним одредбама устава, а тесно су везани с његовом применом. Многе установе државне постављене су на извитоперени темељ и у самом свом постанку намењене су да послуже не општим интересима престола и отаџбине, него личним или страначким страстима. Својим неправилним, неприродним постанком, противним угледу круне и народа, ти закони и те установе изгубиле су, у самом свом зачетку, значај, који им је био намењен. Моје најплеменитије, најискреније жеље, драги и верни моји, наилазиле су само на несавладљиве препреке.

Срби! Том стању ја ћу, као и моји претци, потражити лека у договору са Вама. У своје време, кад се страсти буду стишале, мир и ред, утврдио, ја ћу с вама приступити, на основу стеченог искуства, изради новог земаљског устава. А сада решио сам: да се устав од 1888. год., у свима својим одредбама, обустави, и да се привремено врати у важност устав од 1869. год. у свој целини својој.

Дајући вам на знање ову своју краљевску одлуку, проглашујем и објављујем свима и свакоме: да од данас ступа у потпуну важност устав од 29. јуна 1869. год. Свима земаљским властима заповедам: да по њему поступају, а вама свима шаљем свој краљевски поздрав, препоручујући нашу милу отаџбину заштити свемогућег Бога.

Дано у нашем краљевском двору, у Београду, на Никољ-дан, 9. маја 1894. г.

Александар с. р.“

* * *

С укидањем новог устава и повраћањем у живот старог устава, престали су важити и извесни закони, који су засновани на новом уставу. Српске службене новине донеле су указ, којим је укинут изборни ред од 1890. године, а уведен је у живот стари изборни закон, по коме се посланици бирају по срезовима, преко повереника, а четвртину од укупног броја њиховог именује краљ. Укинут је закон о штампи од 31. марта 1891. године, а уведен је у живот закон, по коме уредник мора тражити дозволу за издавање листа и по коме власт може конфисковати новине и за дражење и позивање на непослушност државним властима. Укинут је пословни ред скупштински од 1889. године, а уведен је у живот онај од 1870. године, по коме скупштина може решавати само о владиним предлозима. Укинут је закон о зборовима од 31. марта 1891. године, а уведен је у живот онај од 1884. године, по коме треба одобрење власти за сазив збора, а власт има право, да га распусти чим то хтедне. Укинута је самоуправа општинска, а уведен је у живот закон од 1860. године са изменама од 1875.—78.—79.—84. и 85. године, а то је закон, по коме морају бити велике (груписане) општине и властима се даје право да смењује кметове. Укинут је закон о самоуправи среској и окружној а уведени су у живот стари окрузи, стари окружни начелници са делокругом рада, који су имали пре новог устава од 1888. године. Укинута је независност судска и закон о главној контроли Оглашене су за невредеће све наредбе министарске, које су истицале из тих укинутих закона.

Даље је постављен нови државни савет, и то: за председника државног савета: Никола Христић, председник министарског савета у пензији; за потпредседника државног савета: Стојан Вељковић, министар у пензији; за чланове државног савета: Милан А. Петронијевић, изванредни посланик и пуномоћ. министар у пензији; ђенерал Антоније М. Богићевић, задржаваіући му чин и ранг у војсци; Димитрије Маринковић, члан државног савета у пензији; пуковник Драгутин Франасовић, изванредни посланик и пуномоћни министар, задржавајући му чин и ранг у војсци; Марко Лазаревић члан касац. суда у пензији; Ђорђе Пантелић, министар у пензији; Панта Срећковић, професор велике школе, Димитрије С. Нешић, министар на расположењу; Стојан Марковић, професор велике школе и Младен Јанковић, ђенералштабни пуковник.

А стављени су у пензију ови државни саветници: Петар Велимировић, председник државног савета, др. Никола Крстић, потпредседник државног савета и чланови државног савета: др. Михајло В. Вујић, Светозар Милосављевић, Стеван Р. Поповић, Јован Ђаја, Андра Николић, Илија Душманић, Пера Ђорђевић, Живан Живановић и Раша Милетић.

Од касационаца пензионовани су: Димитрије Г. Радовић, председник касационог суда и чланови касације: Димитрије Ђ. Миловановић, Ђорђе С. Новаковић, Ђорђе Симић, Павле Јанковић, Стеван Ј. Петковић и Светозар Јањић, а отпуштени су на основу § 76. ови касационци: Милутин Марковић, Коста Гребенаровић и Васа Манојловић. А постављени су у касацији: за председника: Атанасије Р. Бабовић, председник апелационог суда; за судије: Милош М. Прокић и Милош П. Трпезић, судије касационог суда у пензији; Алекса С. Јовановић, начелник прве класе министарства правде; Живко Недић, судија касационог суда у пензији; Коста Петровић, судија касационог суда у пензији; Сима В. Симић, судија апелационог суда; Антоније С. Пеливановић, правни референт у министарству грађевина; Андра Ђ. Грујић, председник првостепеног суда у пензији; Драгутин Ж. Петровић, судија апелационог суда и Владимир Тајсић, председник београдског првостепеног суда, окр. подунавског.

За председника апелације постављен је Арон Нинчић, начелник прве класе министарства унутрашњих дела, а за судије: Милан Јоксић окружни начелник у пензији и Риста Марковић секретар прве класе у касационом суду.

Постављена је и нова главна контрола, и то: за председника Ђорђе Стевановић, председник апелационог суда у пензији; за чланове: Коста Стевановић, начелник министарства финансије у пензији; Атанасије Стевановић, председник првостепеног суда у пензија, и Лазар Ж. Петровић, судија апелационог суда у пензији; а Павле Михајловић, досадашњи председник главне контроле и чланови: Ђорђе Радовановић, Марко Велизарић и Никола Ђирић, стављени су у пензију.

чула приморала је овог слободњака, да бега оданде.

И то су говорили, да се Гвидо забављао са лепом војвоткињом Цезиром, која је осим тога што је имала дивне очи и плаву косу још и због своје жениалности била приповзната; и да је Флавија учинила више оштрих примедаба, које се тицаху лепе жене, јер је Гвидо наједанпут напустио војвоткињу.

Грофица и барон су још поред тога много особина показали. Кад је цео ред кола према Кхаји ишао, Флавија је окренула кола и по Виторио-Емануиловом путу се возала. Гвидо је кроз улицу Толедо заокренуо и тако су се састали.

У зиму, кад је највише забава и балова било Флавија је отишла у Соренто, где ју је Гвидо на брзо — досадивши му варош — посетио. Флавија је из почетка имала дан, кад је примала посете, али наскоро је уништила то, јер је све познанике једног дана примала и јер је Гвидо једанпут исмејао те њене „joure“ а и барон је заборавио ове зиме на своју уобичајену ловачу страст.

Мало по мало сасвим су сами остали. Свет је додуше увек говорио, да су они у Напољу најжениалнији људи, али у себи су мислили, да ће боље бити ова два примерка жениалности саме себи оставити.

Но Флавија и Гвидо нису ни приметили ово. Кад су напослетту сами остали — преко пута једно другом — посао су држали за нешто сасвим природно. Публике је додуше нестало, али су они зато ипак и даље играли своје улоге за љубав свог лепог начела „Part pour Part“.

*

Једног вечера — у јесен — говор им постаде празнији, као да нису имали о чему да говоре, него их је обухватила нека малаксалост, као да су цело вече морили свој ум. Заћуташе. Грофица се мало већма наслонила на диван и заиста је изгледала бајна спрам светлости од лампе, барон је то до душе приметио али је био доста паметан, да то не изрази гласно.

„Ипак је леп брачни жавот“ шапуташе у полак озбиљно.

„Особито старим момцима“ одговори грофица.

Гвидо узе књигу са стола разгледа је и метну натраг.

„Знате-ли шта говоре о нама људи?“

„Не знам и нећу да знам.“

Но ја ћу ипак казати. Већина наших пријатеља мисли, да смо ми и сувише жениални за то, а да кадгод муж и жена будемо.

„Ах“ одговори грофица слежући раменима.

„Ако би хтели посведочити, да смо заиста тако паметни, требало би да сасвим обратно урадимо. Шта мислите грофице? Не би ли то било изврсно?“ И узе једне новине да прочита објаве.

„Заиста би изврсно било“ одговори Флавија и поче се лепезом играти.

*

А овамо управо до ушију су били једно у друго заљубљени, колико само могу бити два паметна човека, који су заборавили да и срце имају.

С мађарског **Вукадин.**

Нови Сад, 11. маја 1894.

— **Журе се!** Заступничка кућа угарског сабора јуче у уторак започела је генералну дебату зак. предлога о вођењу матрикула. Види се, како их је нека журба спопала. Дебата је јучерашњег дана била доста мршава — види се и по томе, да је тежиште политично-црквеним реформама у овом тренутку на другој страни! Ми о тој седници доносимо извештај у рубрици „Угарски сабор.“

— **Окорели грешници.** Као што наши читаоци знају из прошлога броја, у понедељак је било у заступничкој кући угарског сабора по други пут гласање у погледу зак. предлога о грађанскоме браку. Кућа је дабогме примила владин предлог. *Сви седам Срба посланика као пређе опет су гласали за владин предлог!* Ни један се од њих није поправио, ни један се није тргао од новог греха. Баш су то окорели грешници! После проклетства народног њихово гласање нема више политичке вредности; они су мртви за српски народ. Али вредно је ово прибележити ради психолошког интереса: колико може у човеку да буде душа црна!

Политички преглед.

— **Угарски сабор.** Седница заступничке куће угарског сабора од понедељника отпочета је завршним говором грофа Адалберта Апоњија, у продуженој дебати о извештају горње куће гледе законског предлога о грађанском браку. Привидно против Стевана Тисе полемишући, био му је говор управљен против доктринарног предлагања реформама, које не одговарају практичним потребама и поновио је своју забринутост са моралноверског гледишта због обавезног грађанског брака. Једнолико брачно право и државно правосуђе у правним стварима долазе само теоретски са црквом у опреку, дочим обавезан грађански брак проузрокује непрестане сударе. На против она трвења, могла би се много лакше избећи, која би проузроковао факултативан грађански брак или онај брак по нужди. За грађански брак по нужди заузео се и министар правде, док је исти још у опозицији био. За тим полемише са министром правде о једном одбацивању предлога од стране великаша у сличном случају, нарочито када се одлука заступничке куће не сматра као израз воље народне, јер је донета без претходног питања бирача. Када би заступство народа хтело у другом ком случају да продре његова воља и ком горње куће, тада постаје просто конвент. У даљем говору навађа за то говорник, примере из Енглеске. За тим је изнео свакојака откривења о постанку владиног црквено-политичног програма. Говорник је говорио за тим о механичном прибављању већине у горњој кући. Свој говор завршујући вели, да је он заступничку кућу опомињао, да се чува од ове опасне политике владине. — Министар председник се жали, што су за време тродневне дебате већином излазили на видик лични моменти и мотиви. Влада је предложила, само да се предлог законски непромењен поврати горњој кући, у којој се и тако већ већина независних елемената изрекла за реформе, и влада је тиме образложила свој предлог, што се једино тим путем може доћи до жељене цељи. На супрот томе је гроф Апоњи препоручио усвајање његовог становишта. Говорник је доказивао немогућност погодбе и говорио о недозвољеном држању опозиције. Што се тиче пак гаранција, за које он држи да би потребне биле око спровађања тих реформа, он није никада ни помишљао на распуст сабора као на гаранцију за то; то би већ и из тог разлога било бесмислено, јер либерална странка ни не сумња у то, да је ту изражена права воља народа. Што се пак других гаранција тиче то држи он, да је повећавање броја насљедних чланова горње куће под извесним условима не само оправдано, него држи да је то и потребно, и главна ствар ту не би била у броју оних, који би били наименовани, него у оном моменту, да се оба законодавна фактора заузму како пре тако и после за реформе и да потчине поједине личне забринутости политичкој потреби. Одбијајући нападаје, који су подигнути против владе поводом сокачких демонстрација, доспео је министар-председник на говор грофа Јулијуса Сапарија, кога је потсетио на наследство, које је оставио исти овој влади, и у коме се све те ствари налазе, које је он (Сапари) овој влади пребацивао. Овде је одговорио министар-председник и на пребацивања Угронова, као да влада није ништа чинила, да испуни своје обећање, и да крај учини против мађарским агитацијама у Румунској, министар-председник је пак поновио, да је влада учинила све могуће кораке, да поради, да румунске агитације остану у границама закона и устава. Када је хтео министар-председник да се изрази о закључном предлогу Полоњијевом, повикала је читава кућа, као из једног грла: „На што?“ Др. Векерле је за тим уверавао, да он неће да склапа никакав тајан уговор са народностима, и да ће свако неправедно понашање одлучно одбити. На то, да народне школе пређу у државне руке, влада за сад не помишља. Обарајући открића грофа Апоњијева о томе, како је постао тај програм, позива се др. Векерле на грофа Јулијуса Сапарија, да исти посведочи, да онај програм није био производ личних несугласица. Није се осврталo код владе ни код либералне странке на мале споредне обзире, него на велике принципе, због којих и саеа препоручује, да се његов предлог усвоји. После тога је устао гроф Јулије Сапари да на позив министра-председника даде „сведоџбу“, разјашњујући врло опширно фебруарску одлуку и за што је он мислио, да је мора одржати. За тим устаде на опште изненађење гроф Чаки. Министар богоштовља изјавио је, да он држи изјаву грофа Сапарија у његовом говору од суботе као да ie он (гроф Чаки) бацио горећу букињу међу вероисповести само као lapsus linguae; данашње пак сумњичење за које је дознао од грофа Сапарија, мора најодлучније одбити. Пошто су још поједини заступници држали, да сваки по нешто рећи мора, хтео је још гроф Сапари, да одговори грофу Чакиу. Но чим би Сапари изговорио име министра богоштовља, прекинут је био увек узвицима с десна: живео! Када му је напослетку ипак пошло за руком, да дође до речи, рекао је, да он о bona fides Чакијевој никад сумњао није те с тога и није истог сумњичио. У осталом он је био нападнути део. Око $1^1/_4$ сах. наступио је кратак одмор. После истога говорио је још министар правде, да опровргне још једном забринутости због уважања грађанског брака, а нарочито да докаже грофу Сапарију, да ће факултативан грађански брак изазивати отпор цркве и вероисповести у већој мери. За тим је разложио опширно тврдње грофа Апоњија о узајамном одношају обе куће, које немају другог смера, него да изнесу наумљене предузете мере владине као насилно дело. Велики ефект изазвало је, када је министар навео на послетку један говор Апоњијев од 21. новембра 189-, којим је он обећао, да ће потпомагати обавезни грађански брак под извесним условима А из осталих изјава грофа Апоњија излази, да је он у почетку мислио само на обавезан брак. После 2 сах. прешло се на поименично гласање. У $2^3/_4$ сах. објавио је председник барон Банфи сљедећи резултат. Од 412 угарских заступника — председник није гласао — гласали су са „да“ 271, са „не“ 105. Отсутни су били 35. Према томе је примљен предлог министра председника, да се законски предлог о грађанском браку непромењен пошаље на понову расправу горњој кући са већином од 166 гласова. При првом гласању од 12. априла о. г. гласали су у заступничкој кући од 414 верифицираних угарских заступника — председник није гласао — са „да“ 281, са „не“ 106. Законски предлог је према томе први пут од заступничке куће примљен био са већином од 175 гласова, а овога пута са већином од 166 гласова. Овога пута је дакле *мања* већина са 9 гласова. У седници од уторника расправља ће законски предлог о државним матрикулама.

У седници заступничке куће од јуче (уторника) водила се расправа о државним матрикулама. Кућа је била слабо посећена. Др. Јеленик саопштава у име одбора пред малном и мирном слушалачком публиком реферат о предлогу, и препоручује исти најтоплије. Против предлога је говорио члан народне странке, калвински противник реформа Алберт Ковач, наглашујући, да пре свега треба створити закон о општинама, исто је тако против предлога говорио и члан крајe левице Сачваи. — После ових је говорио гроф Јулије Сапари, који је рекао да је пријатељ тога, да вођење матрикула пређе у државне руке, али је уједно изнео неке забринутости због самог предлога и с тога одбија исти. За тим је покушао министар Хијероними, да опровргне ту забринутост. Шта више министар је покушао да докаже, да би се поједине наредбе тога предлога и под данашњом управом могле спровести. Пошто је и Полоњи изјавио да је против реформа и потужио се на гажење устава, које мађарска влада трпи, гиме што је поднела хрватски закон о отаџбини на највишу потврду, ма да је у истом реч о угарско-хрватском државном праву, које у битности не постоји, и пошто му је министар одговорио, да то не стоји у опште у свези са предлогом, говорили су Ишекуц, Вајаи и гроф Теодор Бећани сви против предлога. Овде је прекинута дебата пре 2 сах. и одгођена до сутра (среде).

Данас (у среду) одржаће се по свој прилици гласања одмах у почетку седнице.

— **Аустрија.** У заступничкој кући аустријског царевинског већа води се дебата о буџету министарства трговине. — Његево Величанство цар и краљ Фрања Јосиф примило је у понедељак по подне у 2 сахата ново-именованог посланика немачког Филипа грофа од Ајленбурга у аудијенцију и примио је од истога опуномоћавајуће писмо. Дочек је био по највишој наредби врло свечан. — И остали чланови немачког посланства присуствовали су овом свечаном примању. — Као што дознаје лавовски лист „Дило“ поделиће се грчко-источна дијецеза у Буковини на румунску и рутењску половицу. Управа рутенске половице биће поверена једном рутенском епископу. Према томе ће се поделити и буковински грчко-источни верски фонд.

— **Италија.** У талијанској комори довршено је у понедељак саветовање о војном буџету, које је отпочело 7. маја о. г. и то повољно по владу. Влада је добила знатну већину како за редовне, исто тако и за ванредне издатке. Војни министар је из обзира штедње попустио своту од шест милиона лира. У седници истога дана по подне отпочела је генерална дебата о финансијским мерама Сонниновим.

— **Португалска.** Португалска влада је, као што јављају из Лисабона, разаслала велесилама окружну ноту поводом прекидања дипломатских одношаја између Португалске и Бразилије. Говори се, да је ова нота добро примљена код кабинета у Берлину и Риму са португалског становишта, и да су изјавиле исте две велесиле да су наклоњене, да потпомажу Португалску при њеним даљим расправљањима.

Дописи.

—*vuo*— У **Сентомашу** 29. априла 1894. У прошлу среду 27-ог о. м. одржана је код нас св. литургија у спомен тристагодишњице спаљења моштију св. Саве, на којој служаху саборно сва три наша свештеника. Већ око 8 сати у јутру, пуцњавом из прангија, објављено је православном српском народу, да се заодене у стајаће руво и да похита у св. божији храм, да се помоли за свој мили наштај и св. веру православну, да позове у помоћ народног свесрпског светог мученика просветитеља. Народа мушког пола беше мало у цркви, које због наступелог пољског рада, које пак што је и држање св. литургије тек на 24 сата раније било закључено, дочим је женски свет био добро заступљен, а срп женска добротворна задруга беше корпоративно присутна, те јој се и овом приликом мора пуно признање одати, да потпуно схваћа узвишену своју задаћу и да јој чланице сваком приликом показују, да су праве и одушевљене Српкиње и родољубиве српске матере.

У половини причасна ступи на амвон г. Страић, наш уважени парох, и пошто нам је у китњастој беседи протумачио значај рада светитеља Саве, и узрок, зашто је обесни Синан-паша већ мртво тело народног светитеља спалио, изјави уједно и ту жељу, да Срби од сада — не сваких тристотине година држе помен, него сваке године да се искупе око идеалног ћивота св. Саве; по томе се окренуо школској дечици — до 700 на броју, — и сад их у лепо сложеним и милозвучним стиховима право очинском њежношћу поче молити и опомињати, да се помоле школском заштитнику за његову моћну заштиту, да прикупљају знање, да поштују учитеље своје, да буду чедна, смерна и својој вери верна, јер ће их само православна вера спасти!

Дивота је било слушати одушевљеног говорника и погледати на слушајућу на жељну и смерну Српчад, која очима гуташе ту духовну храну служитеља божијег олтара; видило се на лицу и једног и других, да су се бар у овом светом тренутку разумели, и да ови из пуног детињег срца обрицаху све оно чинити, што њиов духовни пастир од њих захтеваше.

Камо лепе среће, да се и наша интелигенција бар на овако знаменити угодник а у овако мутне по нас дане искупе око живот давајуће свете трапезе и њених ваљаних служитеља, како би лепше изгледала наша црква и величанственије било богослужење! — Од млађе интелигенције беше цигло *један* члан, мислио би човек, да су се преко истог дали заступати.

После подне искупише се сви разреди у црквн. порти, одакле су под надзором својих учитеља кренули у оближњу преко каналску општинску лепу башту, камо су касније и многи родитељи стигли, да уживају у разним играма, у певању и декламовању своје миле дечице. Кад се школска младеж кући разишла почеше и старији у китњастим речима сећати се значаја данашњег дана, а оним личностима, које су приредиле и суделовале у тој изненадној светковини беше намењена по која лепа српска наздравица. Око 8 сахата беше и томе крај, и свако се раздраган и задовољан враћао кући својој са том жељом, да се по речима нашег оца Ђуре и идуће године не заборави на тај дан и на св. успомену истог.

Говор пароха г. Ђуре Страјића гласи овако:

ГОВОР

на дан тристагодишњице спаљења моштију св Саве, говорио Ђура Страјић сентомашки парох у сентомашкој цркви 27. априла 1894.

Повесница света препуна је примера: како се големим жртвама долази до успеха, како се често суровом борбом долази до просвете и напретка и како тек из гробова ниче слобода.

И те велике жртве, које приноси народ један на олтар својих светиња, право су мерило његове вредности — која га уздиже над народима другим и обезбеђује му опстанак на земљи.

Који у тој борби подлегну, тих нестаје, њих повесница прегази, отварајући врата будућности онима, који се показаше на муци јунаци.

Листови наше српске историје за последњих пет векова заиста су јединствени у историји светској; ти су листови црне бројанице, у којима је свако зрно једна мука жива, крвљу и сузама српским заливена; свако зрно једна костурница, у којој почивају небројене кости српских мученика „за крст часни и слободу златну“.

Али тих пет векова *пет* су *споменика* српске побожности и српског јунаштва — јачи од челика, тврђи од камена! То су наше пирамиде — веће од мисирских — на које потомство наше може с поносом указати и рећи: „ми имамо услова за живот, ено доказа наших предака, који су узели крст свој на плећа своја и за Христом пошли!“

И на врху трећега од тих споменика крупним је словима зарезан данашњи дан, ради кога одслужисмо ову св. литургију и богу се помолисмо — рад помена оног тужног дана, када је пре три стотине лета свето тело Саве Неманића на Врачару огњем изгорело.

За крст часни гинули су Срби, вера им била са именом срасла; православље беше просветно огњиште српско, црква стожер народног опстанка — зато је турска најезда у победоносним походима својим свуд рушила цркве и олтаре, палила манастире и свештенство српско прогањала, јер је увидела, да тек на рушевинама светих богомоља може створити мирну и покорну рају.

И зато је свирепи Синан-паша учинио оно грозно дело на Врачару украј Београда, јер мишљаше: кад пепео светитеља Саве ветар разнесе, неће имати Срби одкуда црпети утехе и клонуће у њих вера православна . . .

Ал' се Синан преварио љуто! ветар је разнео пепо светитељски, али га разнео по свим крајевима српским — и где год је пала мрва од пепела, ту се стварао *ћивот у целини*, те купио православне Србе у једну верску и просветну заједницу, која данас сложно, громогласно поји: „Ускликнимо љубављу светитељу Сави!“

И у томе лежи значај и величина данашњега дана; тужан је то дан, један од најцрњих у нашој прошлости, али се поноси њиме и црква и народ — јер поред великих мука остадосмо живи. Већ триста година немамо ћивота првог светитеља нашег, нити можемо ићи коме манастиру да га целивамо, али га имамо сви у вери и у срцу своме, — та око њега се и данас сакуписмо овде! Па чувајмо тај ћивот у вери својој и челичимо веру у ћивоту томе увек, особито на овај дан, и то не као до сада после три стотине година *једанпут*, него ако да бог, од сада *сваке године*;

Одајимо достојну пошту првом просветитељу нашем, а то ћемо учинити, ако будемо чували аманете његове — цркву и школу — као очи у глави; ако будемо љубав према њима пресађивали и у децу нашу у вери их

васпитавали и учили: да жртвују све за веру, а веру — ни зашто!

А ви, децо, утубите добро овај дан; св. Сава је све прегорео за живота свога, за веру и науку; па тога ради не дадоше му ни у гробу мира, него га спалише на данашњи дан.

Краљевске је оставио дворе
У атонске отишао горе,
Ман'о круну и драго камење,
Потражио манастирско стење,
Да свој живот вишњему посвети
А свој народ умудри, просвети!
Све је своје заложио труде:
Да му црква самостална буде,
Да извида, што му народ боле,
Да му дигне и цркве и школе —
Да се књигом научи доброме
А у добру молит' богу своме:
Да га чува и ода зла брани
Кад наступе тешки, црни дани!
С тога децо приклоните главу
И молите светитеља Саву
— Заштитника српских ученика —
Да вас штити и пред богом брани!
А ви буд'те добри и ваљани,
Све учите, треба ће вам знајте,
Учитеље своје послушајте!
Буд'те деца честита и смерна
Цркви својој православној верна,
Нека свако од вас кад одрасти
Веру чува — *вера* ће га спасти!

Ради знања.

Овлашћен Његовим Високопреосвештенством Господином Германом Опачићем епископом бачким, извештавам овим сва срп. прав. парохијска звања и све срп. прав. црквене општине у дијецези бачкој, да ће Његово Високопреосвештенство свој свечани улазак у Нови Сад одржати у недељу 15. (27.) маја 1894. у 5 сати после подне.

Услед тога част ми је позвати како пречасна парохијска звања тако и славне црквене општине да свечаност ову својим многобројним присуством увеличају; а да би се пречасно свештенство позиву овом одазвати могло нека се истог дана св. литургија заједно са јутрењем обави.

У Новом Саду, 11. (23.) маја 1894.

Милан Ћирић,
окр. прота новосадски.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 11. маја 1894.

— **Долазак у дијецезу.** Као што се види из прогласа г. проте Милана Ћирића у данашњем броју нашега листа, наш нови епископ г. *Герман Опачић* доћи ће у нашу варош у недељу 15. маја о. г. Као што чујемо наша црквена општина, спрема му свечан дочек.

— **„Српски учитељски конвикт у Новом Саду.“** У ред потпомажућих чланова ступила је гђца *Јелена А. Поповића из В. Бечкерека* прилогом од 50 ф., који је на једанпут уплатила. Осим тога уплатио је у име своје чланарине за април о. г 2 ф. 50 н. члан потпомагач г. *Јован Благојевић* из Сомбора и *сенћанска црквена општина* трећу рату од 10 ф. а. вр. — Нека је хвала овим прилагачима!

— **Концерат.** У суботу 14. (26). о. м. по подне у 5 сах. приређује војничка глазба 70. пешачке пуковније барона Филиповића, концерат у гостионичкој башти Јов. Маринкова у Каменици. Улазак бесплатан. Локалан пароброд возиће тога ради последњи пут у 11 сах. ноћу из Каменице у Нови Сад.

— **Накменовања.** Изашао је указ краља Александра, којим се именује и поставља г. Милутин Гарашанин за посланика у Паризу, а г. Ст. Новаковић именује за члана срп. државног савета.

— † **Јован Грујић.** Као што јављају из Београда умро је тамо Јован Грујић, свештеник из Алибунара у Банату, који је код својих унука (Браће Телаловић) у Београду проживео последње дане свога живота, умро је у 90 години, а сарањен је 8. маја 1894. г. Покојник је био добар Србин и патриота, служио је 63 године, а за то време, а нарочито у 1849. год. као бранилац Српства био је у Темишвару заточен, и два пута на смрт осуђиван. Још у оно доба опростивши се тамнице, прибегао је у Србију и после свршене револуције вратио се својој кући у Алибунар где је до пре четири године као свештеник служио. Вечан му спомен!

Новости са стране.

— **Хрватски заступници у Будимпешти.** У недељу, као на други дан бављења хрватских гостију у Будимпешти, прво су посетили заступници у 10 сах. пре подне народни музеум. У предворани дочекао их је министар просвете гроф Албин Чаки, заједно с министарским саветником Имром Салаијем и управитељем Фрањом Пуљским. Прво су разгледали слику Мункачијеву „Заузимање домовине,“ која је смештена у дворани горњег дома и која је изазвала дивљење од стране гледалаца. За тим су разгледали под предвођењем Карла Тана галерију слика, после тога збирку старина, где им је кустос Јосиф Хампел био тумач и најпосле прегледали су библиотеку, где им је нужна разјашњења давао кустос Јосиф Синьеи. У сечењијевој дворани уписали су посетиоци своја имена у књигу за странце. Одатле се одвезло друштво у кућу за вештине и уметност, на Андрашијевој улици, где је сада пролетња изложба, ту их је дочекао председник друштва за лепе вештине гроф Теодор Андраши са подпредседником Фридрихом Харкањијем, а вође били су: секретар Никола Смречањи и Карло Телепи. Одатле је отишло друштво у академију знаности, где је поздравио госте председник барон Роланд Етвеш. После ових разледања долази најинтересантнија тачка програма а то је посета код министра председника, која је за 1 сах. по подне одређена била. Гости се тачно искупили у заказано време и „салони“ министра председника др. Александра Векерлеа беху часом напуњени. Министар председник врло је љубазно дочекао своје госте и са сваким се руковао и неколико речи проговорио. Осим хрватских гостију и бана грофа Куен-Хедерварија били су присутни: министри: барон Фејервари, Чаки, Јосиповић, председник заступничке куће барон Десидерије Банфи, бискуп Дрохобеци. заступници Павле Хојчи, Коломан Сент Ивањи, Аурел Минић, гроф Коломан Естерхази, Евгеније Роман, Јован Бобула, Геза Пап, Јулије Хорват и други. За тим се прешло у другу дворану за ручање, где је за сво време најодушевљеније текао разговор и то се само говорило о предметима јавног живота, политика није спомињана ни словцем. При ручку је само једну једину здравицу изрекао председник хрватског сабора Васа Ђурђевић, на хрватском језику и то министру председнику: „Ваша Екселенција! У овим дворанама поздрављам вашу екселенцију у троструком својству као заједничког министра председника, као заједничког министра финанција и као домаћина. Бог нека вас одржи дуго, дуго у тим својствима, а најдуже пак у вашем својству као домаћина ових просторија!“ Ова кратка здравица поздрављена је са бурним живео. Пошто се опростили од министра-председника домаћина, отишли су хрватски гости око $2^1/_2$ сах. на тркалиште, да присуствују при тркама. У вече су посетили краљевску оперу, где их је дочекао и поздравио привремени интендант министарски саветник Јосиф Штесер, управитељ оперски Никиш, технички саветник Силађи и саветник код интендантуре Ревицки. Министарски саветник Штесер поздравио је овако госте: „Част ми је, поздравити у име оперске интендантуре хрватско-славонске заступнике и дајем израза нашој радости, што посећујете данашњу вама у почаст приређену представу.“ На то је одговорио Васа Ђурђевић председник: „Ми захваљујемо најлепше на срдачном дочеку, који нам је како овде тако и на другим местима учињен“. Гостима је било стављено на расположење 15 ложа. Представи је присуствовао и министар Јосиповић и председник заступничке куће угарског сабора барон Банфи. При изласку из опере дочекала је и поздравила публика хрватске посланике са „éljen!“ И пошто је програм тиме био исцрпљен, то се спремало за повратак. Истог дана у 11 сах. у вече отпутовао је један део хрватских гостију засебним возом кући, дочим је други део међу њима бан гроф Куен Хедервари и председник сабора Ђурђевић, остао још неколико дана у Будимпешти. На колодвору су испратили хрватске госте заступници Хојчи, Сенткираљи и Минић, који се највише трудили и заузимали око приређивања и дочекивања. Вредно је споменути, да је стигло председнику заступничке куће угарског сабора барону Банфију писмо од Старчевића, у коме овај на широко разлаже узроке, зашто није могао учествовати он и његова странка при излету хрватских посланика.

— **Погубљење Емила Ханрна.** Емил Ханри познати анархиста, погубљен је у Паризу у понедељак ујутро пре изласка сунца. У недељу пред вече почела се вест разносити, да ће се давно очекивано погубљење у понедељак извршити; али се ипак при свем том искупило мање света на пијаци, јер је ноћ била веома хладна. Око поноћи почеле су уобичајене припреме да се чине. Пијаца је била затворена дрвеном оградом. Војници и полиција беху у великом броју изашли. Пет стотина полициста, четир компаније муниципалне гарде, два ескадрона коњаника сачињавали су четворострук шпалир. За њима стајаху многи тајни полицаји, који посматраху гледаоце. У унутрашњем делу шпалира било је неколико новинара а међу овима и Клемансо. Што се извршивање смртне казни одуговлачило наводе то као разлог, јер су чекали да влада усвоји Рајнахов предлог да се погубљења не врше јавно. Око $^1/_2$3 дојездише кола џелатова. Намах се наместила гиљотина. Ханри је међу тим још спавао. Он је јуче још мирно као обично вечерао и пушио, за тим се мало картао са стражарима, поучио их је у анархистичким идејама, и за тим дуго до у поноћ читао. Он је тврдо спавао, када је комисија на кратко пре 4 сах. у његову ћелију ушла. Морали су га дрмати. На што он брзо скочи, схватио је одмах свој положај и побледио. Брзо обуче своје чакшире, на питање у опште не одговарајући, исто је тако одбио и утеху од стране свештеника, није хтео ни једно од алкохоличних пића да окуси, него чврстим кораком пође у писарницу, где га је џелат Дајблер са његови спомоћници чекао. Када су му огрлицу са кошуље сасекли, питао је он презриво: „Јесте-ли ви г. Дајблер?“ На ово му није ништа одговорено. За тим му превежу брзо лактове на леђа и чврсто му свезаху ноге и руке, тако да је једва корачати могао. За тим се отворише тамничка врата, напред пођоше жандарми са извученим сабљама, за њима је ишао свештеник без крста, за овима пак џелат Дајблер и Ханри а у наоколо било је више џелатових спомоћника. Ханрија су водили, пошто је тако јако везан не може да корача и рече помоћнику, који га је држао: „Не може се ићи!“ Кад су стигли до пијаце подиже он још једном главу, прелети поноситим погледом преко светине и гиљотине и повиче најпре тихо, за тим јаче: „Другови, имајмо храбрости! Живела анархија!“ И сам се баци на даску од гиљотине. У 4. сах. 8 мин. било је све готово. Мртвачка кола опкољена коњаницима одјездише према гробљу. У том тренутку затворена су три човека, који су на три различита места повикали: „Живео Ханри!“

НОВИЈЕ.

БЕОГРАД, 11. маја. Званично нотифицирање, да је устав промењен, већ је достављено страним велесилама; аустро угарском министарству спољних послова саопштио је то српски посланик у Бечу Ђока Симић.

БЕОГРАД, 11. маја. Избори за идућу скупштину одржаће се свакако у првој четврти 1895 године. Број заступника износиће по досадашњој листи порезе на 160. — Многи радикални листови престали су излазити.

БЕОГРАД, 11. маја. Из унутрашњости стижу непрестано гласови о повољном примању промене устава. Београдско грађанство хтело је јуче у вече велике овације да приреди краљу; али их је министар председник Николајевић од тога одговорио.

БЕОГРАД, 11. маја. Инсталација новог државног савета и највишег суда прошла је на миру. Државни савет се претставио краљу под предвођењем председника Николе Христића.

ПАРИЗ, 10. маја. Јучерашња седница француске коморе била је врло бурна. Посланик Журд интерпелирао је владу због забране, која је издата раденицима државних железница, да не смеју склапати удружења. Министар председник захтевао је, да се пређе на дневни ред по његов предлог буде са 265 против 225 гласова одбијен. Нашто министри изађу из дворане. Мисли се, да ће кабинет поднети оставку.

ПАРИЗ, 10. маја. Министар председник Казимир-Перие поднео је председнику Карноу извештај о току коморске седнице. Министри се за тим искупили у министарству спољних послова на саветовање и поднеће председнику републике своју оставку.

ТЕЛЕГРАМИ уредништву „Бранника.“

БЕОГРАД, 11. маја. У земљи влада свуда мир. Државни саветници и чланови виши судова заузели су своја места. — Поговара се да ће Авакумовић отићи за посланика у Берлин. — Истрага против Чебинца и другова још траје. Кажу, да су имали свезе и по унутрашњости.

ПАРИЗ, 11 маја. Поговара се, да ће састав новог кабинета поверен бити Буржоа-у, а чланови да ће бити Рибо, Поенкаре, Брисон и Кавењак.

ТУРИЈА, 11. маја. У понедељак на св. Николу, као на дан црквене славе одржано је свечано благодарење, поводом пада законског предлога о грађанском браку у горњој кући.

Трговина.

НОВИ САД, 11. (23.) маја. 1894. г. Са горњи житарски пијаца добијамо повољније гласове у погледу цена у толико, што се тамо пшеница са 5 новчића скупље продавала. Промена у цени на горњим пијацама није утицала на цену данашње наше житарске пијаце, те се због тога рана — са врло малом изменом — по досадашњим ценама продавала.

На нашу житарску пијацу стиже нам мало ране која се по сљедећој цени продаје:

Пшеница 6 ф. 60—70 н. најбоља каквоћа 6 ф. 80 н. Наполица 5 ф. 80 н. до 6 ф. Кукуруз 4 ф. 60—70 н. Јечам 5 ф. 50—80 н. Зоб 6 ф. 40—50 н. Пасуљ бели 4 фор. 60—80 н. Пасуљ жути 3—3 ф. 30 н. Све по 100 килограма. Појединци, којима је рана нужна и који испод мет. центе-а купују плаћају са 5—10 н. преко горе означене цене више.

Маст 51—52 фор. Сланина 51—52 ф. Сланина дебела од прљени свиња 52—54. фор. по 100 кила.

*

БУДИМПЕШТА, 11. (23.) маја 1894. г. По вестима из Америке пшеници је цена са $^3/_4$ центе скочила. Пшеница мађарска слабо је нуђена. — Страно земне пшенице било је много те је и већа количина исте прекупљена. Расположење за куп је ограничено. Продало се на данашњој житарској пијаци 25.000 м. ц. пшенице са 5 новчића скупље.

Мађарска пшеница продавата је од 6 ф. 70 —7 ф. $32^1/_2$ новчића. Влашке и Србијанске пшенице продато је на данашњој пијаци 7000 мц. а плаћата је по 5 ф. 30—75 новчића.

Осим што је цена ражи са 5 н. скочила. остала се рана врло слабо тражила, а и продавала се по дојакошњој цени.

Термини. Закључак вечерње берзе. Пшеница за мај-јуни 6 ф. 88—90 новчића Пшеница за јесен 7 ф. 13 н. Раж за јесен 5 ф. 64—66 н. Зоб за јесен 5 ф. 73—75 н. Кукуруз за јули-август 4 ф. 92—94 нов. Репица за септ.-октобар 16 ф. 30—40 новч.

*

Течај вредности новапа на берзи у Будим-Пешти 11. (23.) маја 1894.

Ц. и кр. дукати	5 ф. 89 н.
Наполеондори (20 франака) .	9 ф. 93 н.
4% угар. ренте у злату . .	120 ф. 70 н.
4% „ „ у крунама .	95 ф. 10 н.
Деонице угарске банке . .	429 ф. 25 н.
Немачке државне марке . .	61 ф. 32 н.

Огласи.

ОГЛАС
ДР. ЂУРИЦА ЖИВКОВИЋ
општински лечник у Индији (Срем).

Лечи и оперира све очне болести; Болесници после операције за 8 дана могу кући ићи. Станова има овде у месту. Ординира пре подне од 8—9 по подне од 1—3. Сиротињу лечим и оперирам бесплатно. 3—3

САЛАШ

на КАМЕНДИНУ У НОВОМ САДУ **159** јутара издаје се на више година под закуп, и продаје се једна *гепелмашина* и једна машина за *сејање, врло јефтино.*

Извештај код администрације „Бранка“. 2—2

Јављам шт. публици да сам отворио своју

АДВОКАТСКУ ПИСАРНИЦУ

у Новоме Саду у грчкошколској улици број 3.

3—3 **Др. Стева Адамовић**
адвокат.

УПРАВИТЕЉА
ЛЕОПОЛДА ЛАНДЕСМАНА
висок. кр. угар. министарством наставе са правом јавности овлашћена
дечачка школа и васпитни завод
(са шест разреда грађанска школа)
у СУБОТИЦИ (у Бачкој.)

Ова грађанска школа спрема своје питомце за препарандију, трговачку академију, индустријску и кадетску школу; оспособљава их за знања државна, трговачко-индустријског подухвата; за чиновнике обезбеђујућих и банкарских завода. Слушаоци ове школе могу прећи у школу шумарско-земљоделску и марвено-лекарску. У заводу се учи и говори:

српски, мађарски, немачки и француски.

Брижљиво васпитање, савесна пажња на наклоност, којој струци питомац тежи. Строг надзор. Цене умерене. На захтевање се шаљу програми бесплатно.

Ђаци, који у школама нису успех постигли, или одрасли који би хтели чиновници постати а немају атестата од четврте односно шесте грађанске школе, примају се и савесно припремају, да убрзо дотичне испите положити могу. 7—10

Власник и издавалац: Дружина Бранка. Одговорни уредник Никола Јоксимовић. Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду.